

Előfizetési díj
 vidékre postán vagy helyben házhoz
 hordva:

Egy évre	12 frt.
Félévre	6 „
Negyedévre	3 „
Egy órá helyben	1 „

vidékről egy hónapra előfizetési nem fogadjuk.
 uk el.

Egyes szám ára 5 kr.

Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő napok kivételével.

KELET

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Hirdetési díjak:
 Órászó: lassabozott garmond sor 6 kr. az
 helyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb
 és gyakori hirdetéseknek külön kedvezményt
 nyújt a kiadó hivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:
 Bécsben: Oppelk Alajos (Wollzeile 22). Haasen
 stein et Vogler Wien
 Wallfischgasse nr. 10

Nyiteltéri cikkek
 garmond sora után 25 kr. fizetendő.

Szerkesztői szállítás:

Belső-szénutóza 16. szám, hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzandók.

Az értékes cikkek díjaztatnak.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

„KELET”

politikai és közgazd. napilap
 1873 utolsó negyedére.

A „KELET” előfizetési ára:

Egy évre	12 frt.
Félévre	6 frt.
Negyedévre	3 frt.
Egy órá	1 frt.
Egyes szám ára	5 kr.

A lap szétküldésénél előforduló zavar kiküldése tekintetéből vidékről 1 hónapra előfizetést nem fogadhatunk el.

Az előfizetési pénzek, legcélszerűbben postai utalvánnyal, kiadó Stein János könyvkereskedésbe küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után titizetelpéldánnyal szolgálunk.

A „KELET” kiadóhivatal

A balközép vajudása.

Budapest, oct. 8.

(A.) Minél inkább szaporodnak a nyilatkozatok azon válságról, mely lassan ugyan, de annál nagyobb erővel a balközép kebelében végbemegy, annál kevésbé nyer a közönség tájékozást ez esemény jelentőségéről és előre látható következményeiről. Minél többet ír Jókay, annál homályosabb szavainak értelme. Tegnap ismét hosszú cikkben mondá el véleményét, azóta Györfy Gyula egy érdekes nyilatkozata is megjelent, de mindebből csak az tűnik ki, hogy a balközép szeretne kijutni ama télszeg állásból, melybe eddigi politikája juttatá, csak hogy nem találta még meg ama fonalat, mely őt a mostani tömkelegből a kormányképeség realis alapjára kivezethetné. A balközép most olyan helyzetben van, mint az adomabeli ember, ki azt akarta, hogy kecskéje is jóllakjék, káposztája is megmaradjon. Nem szeretné az inconsequentia vádját megérdemleni, de még kevésbé akarja az eddigi természetlen álláspontot megtartani. Formát keres, melyen fordulatot tehetne, ha nem is

a Deák-párt sorába, de mindenesetre oly irányba, mely eddigi törekvéseivel többé-kevésbé ellentétben áll.

E mozgalommal szemben a Deák-párt a figyelmes néző szerepére szorítkozik. Nyugalommal nézi a dolgok lebonyolódását, de az eldöntésbe semmiképen sem avatkozik. Kétségtelen, hogy a haza minden értelmes, minden magyar fia megelégedéssel látná, ha a pártviszály, mely a magyarság kebelében dübög, megszűnnék. De az is kétségtelen, hogy ez egyetértés nem létesülhet ama sarkalatos elvek feláldozása árán, melyeken államjogi szervezetünk nyugszik. Ép oly méltatlanság a Deák-párttól föltételezni azt, hogy a balközép elveinek megtagadására akarná csábítani, mint a balközépről fölténni, hogy az ilyen csábításnak engedne. Tovább megyünk; arra sem gondolhatni, hogy egy pár tárcza átengedése nek ígérete indította meg a mostani válságot a balközépben, Lónyay gróf egyszer megtette a kísérletet s mint előre volt várható, kossarat kapott. Jelenleg nincs államférfi, ki ily kossárnak kitenné magát s olyan ajánlatokkal compromittálná pártját, melyeknek czélok sincsen. Míg saját belátása folytán nem jut az ellenzék ama meggyőződésre, hogy sokkal fontosabb hazai érdekek is vannak, mint melyek állítólagos védelmére eddig vállalkozott, addig sem ministeri tárczák felajánlásáról, sem fusióról stb. komolyan szó sem lehet. Így például ha a balközép a hadsereg kérdésének időszertűlen fészegetésére fekteti a főszűl s e mellett elmulasztja azt, hogy a kormányt s a többséget a bankkérdésnek teljesen magyar érdekek által sugallt megoldására irányuló törekvéseiben töle telhetőleg támogassa; ha továbbá — hogy csak a képviselőház napirendjén álló ügyeket említsük — a helyett, hogy a pénzügyi helyzet rendezése körül tettel és ténnyel támogató a kormányt, megelégszik az eddigi merev negatiohoz való ragaszkodással s a személyeskedések vihart keltő politikáját a viszonyok szükségletéből folyó natiónalis politikának eléje teendő, akkor a két párt jövőre is oly távol álland egymástól, mint a multban állott.

De épen ama soknemű nyilatkozat, melyek legutóbb a baloldal számos kiválóbb tagja tón, bizonyítja, hogy a balközépben van hajlandóság a régi taticának okserző megváltoztatására. Megvan a jóakarát, de nem tud tetteket érvényesülni. A pártvezérekben hi-

ányzik a bátorság a határozott föllépésre; huzák-halasztják a dolgot s az e héten tartott értekezleten nem tudtak egyebet határozni, mint azt, hogy majd novemberben fognak határozni. Ekkor azonban valószínűleg kénytelenek lesznek határozni. A balközép azon része, mely mindenkor inkább a szélsőbal felé hajlott, mihielyt a képviselőház összeül, provokálni fogja az eldöntést s mint a vidékről érkező hírek mondják, a szélsőbal képviselők nagy zajt készülnék ütni s Csernátany ismeretes cikkeinek formaszereu demontálását fogják a pártkötelék keretében maradásuk feltételének kiténni. Ekkor azután csakugyan határozniok kellend a balközép vezéreinek a fölött, abdicálni akarnak-e a szélsőbal javára vagy pedig határozottan a mérséklet és a józanság politikájához szegődni? Addig az egyes tagok nyilatkozatai bármint érdekesek is különben, az egyszerű hírlapi cikkeknél nagyobb jelentőségre nem tarthatnak igényt.

A törvényhatóságok új felosztása.

Kolozsvár, oct. 6.

III.

(B.) Elmondtuk közelebbről, hogy meggyőződésünk szerint a „Llyodnak” e tárgyban közrebozsított tudósítása, nem lehet teljesleg correct. Jeleztük azon helyeket is, a hol gondoltuk, hogy a tévedéseket feltalálhatjuk. S mintán azon nézetünknek is kifejezést adtunk, miszerint időnapelőtti a tárghyozólói, mielőtt a miniszterium t.javasata, biteles alakban kezünkben lenne, be is fejezhetők volna cikkeinket, sőt ha szoros értelemben consequensek akarnának maradni, nem is lett volna szabad a tárgy részleteit tovább fejtegetni.

Azonban miután a „Hon”-ban H. S. a „Llyod” tudósítását véve alapul, folyvást kárhoztat, de nem ajánl semmit s miután az ily kárhoztatások igen sok keblébe tűzést fognak s ennek következtében bizonyos nemű elfogultságot juttatnak érvényre, szükségnek tartottuk, egész nyíltsággal most már elmondani, mily formán kerekitenők mi ki az erdélyi részekben a törvényhatóságokat.

Mi azt hisszük, hogy azon 8 kerületre osztva az erdélyi részeket, nem lehet kellő tekintetbe venni mindazokat, a miket épen a közigazgatás érdekében figyelmen kívül hagyni nem lehet.

Ennélfogva nem 8, hanem 10 kerület felállítását ajánlunk.

Tíz kerületre osztva az erdélyi részeket minden kerületre esnék körülbelül 180 □ mf. s 200 000

moru ellentétben állott, még csak félig levetett bálí öltözetével.

— Hát te ezt a pénzt értetted? kérdé Walldenoly hangon, mely még csak meglepetést sem fejezett ki, legfeljebb némi hanyag bámulatot. Ezt rég elköltöttem én már!

— Te elvetted e pénzt? az lehetlen. —

— Én nem látok benne semmi lehetetlent. — Bár elvehetném még egyszer! Férfi és nőnek közös pénztáruknak kellene lenni, ugy gondolom!

— Bizonyos esetekben — de így titokban venni el egymástól a pénzt! Nagy isten!

— Semmi ily nemű felkiáltások, ha szabad kérnem! A tiéd enyém s enyém tiéd is — így értelmeztem én az esküformát, s hogy aztán az ember a szerint gyűjtökölt, vagy más valahonnét veszi el, az mindegy, csak közös birtok az mindig.

(Folyt. köv.)

Páris a föld alatt.

(Folytatás.)

Minden csatorna ugy van készítve, hogy bizonyos helyeken könnyen ki lehessen száritani. Mit a kikötőkkel is megteretnek, ha a víz medrét ki akarják javítani. Ez va iszapemelő gépek segítségével történik, melyekkel kilométerről kilométerre találkoznak. „E moctos folyó partját követve, tovább folytattam utamat,” — mond a „Paris, ses orgines, ses fonctions et sa vie” czimű könyv ismert szerzője — „s azt tapasztaltam, hogy sebessége oly nagy volt, hogy a könnyebb anyag, mit a víz magával vitt, nem volt látható. Hogy láthatóvá legyenek, munkába hoztak egy iszapemelő gépet. Ez leshelyed s rögtön egy vad, zúgó örvény keletkezett; majd megállott a víz s egy pillanatra szalmák, feladagát macskák, megfúlalt kutya, tyukok, galambok, ludak, csás szárnyasok fedték a vizet.

lakós s azt hisszük, hogy ily kiterjedést és akkora népességet véve alapul, a nép sem terheltetvén tul a házi pénztár kiadásaiaval s a közigazgatás érdekeit is kellően szem előtt tartani.

A felosztás részleteire nézve, miután tíz és nem nyolcz kerület felállítását ajánljuk, igen természetes némileg eltér nézetünk a „Llyod”-ban megjelent tudósítástól, de azt sem oly veszélyesnek, sem oly haszonvetetlennnek nem tartjuk, mint a „Hon” — sőt azt hiszük, hogy a tíz kerületre való osztás esetében is, nagyobb részt elfogadhatók az említett cikkben felállított csoportosítások.

Ennélfogva, miután nem voluánk képesek hamarjában oly megbízható adatokat gyűjtetni, a melyeknek a miniszterium birtokában lehet — miután nincs módunkban félhivatalos tudósításokat szerezni, igen természetes, miszerint a kirándulási pont és alap nálunk sem sehet más mint a „Llyod” tudósítása; kie gészítve csokély tapasztalatainkból enémi helyi ismereteinkből.

Első kerület lehetne: Hunyod- és Zarándmágye és talán Szászvárosszék a mint a „Llyod”-ban van. — Azonban, ha Szászvárosszék is ide csatoltatik, a területnek inkább központján esvén Szászváros, Déva helyett oda lehetne a székhelyet tenni.

A második kerület lehetne alakítva A.-Fejérből, Küküllőmegye alsóréseiből, és nem mint a „Llyod”-ban van F.-Fejérmegye egy részéből, mert F.-Fejérmegye egyik része sem illeszthető be ezen csoportba.

Ide kellene csatolni még Aranyosszékek alsó részét is, de nemaz egészet, mint a „Llyod” hozta, mert Aranyosszékek felső része Torda és Kolozsvár felé gravitál, székhelye N.-Enyed.

Harmadik kerület lenne, Kolozs, Torda, Doboka nyugoti részéből és Aranyosszék felső feléből alakítható, székhelye Kolozsvár.

Negyedik kerület alakulna B.-Szolnok, Doboka nyugoti részeiből s Naszódvidéke egy részéből — székhelye lenne Décs, mert ez inkább esik központban mint Szamosujvár.

Ötödik kerület volna Besztercze, Doboka, Kolozs nyugoti része és Naszód vidékei, székhely: Szászrégen.

A negyedik és ötödik kerületeket másként csoportosítottuk, mint a „Llyod” s épen azért a szélső Besztercze helyett Szászrégent jeleztük egyik székhelyül.

Hatodik kerület lehetne Marosszék és Küküllőmegye nagyobb része. Székhely: Marosvásárhely. Ide csoportosítandó Tordamegye néhány Marosvásárhely felé gravitáló helysége.

Hetedik kerület alakulna Udvarhely és Csíkszékéből, természetesen hozzá kellene venni Károlyfe-

E nagy csatornában a biztosító üreget nem kimélték s azon kívül még különös biztosító hidakat építettek, névszerint ott, hol a csatornának ropant nagy a mélysége. Jobbra és balra két lépcső van szemben, melyek a vastag oldalfalakba nyomulnak és magán a boltozaton egy magasban lebegő térre vezetnek. Minden más hasonlatot mellőzve, látása a híres Rialto-hidra emiészket. Zivatarok alkalmával, különösen a mikor a víz hirtelen áradva tör be, a munkások e lebegő szobában menedéket találnak. Önkéntelen bámulat lepi meg az embert, ha azon készüléteket látja, melyekkel minden veszélynek elejét venni igyekezzenek. Amott, mint víz-esés zúg valami, közeledve egy város-kerület csatornáját fedezük fel, melyből kölépsőzetten rohan le a víz a gyűjtőmedencébe. Ha a lépcsőzetten fejele nyunk, egy egyszerű árokan találjuk magunkat, hol a víz közvetlen a boltozatot s a munkásokat éri. —

Végre, míg a csarnok, kijáratánál zöldes világot látunk virradni, mely utazásunk végét jelenti, zsiabjt vehetni ki, mint egy lebilincsel bika morgását — a balpart gyűjtőmedencéjének víze s benne a Bievre rohannak össze. A lépcsőn felmegyünk, mely itt a föld felszínére visz, szemünkbe egy nyomoruságos táj ölik: a Gide utca nyílik itt az Artneries utcába; ép mellette magas töltésen a nyugoti vasút halad s itt meg amott kis házacsák láthatók, melyekben kőfaragók sírfestményeket és koszorukat árulnak. Mindkét folyó egyesül és sárgás hullámukat a Szajnába hőmpolygetik, melybe egy széles boltozatos öbölből szakadnak. Bizonyos rostély a darabosabb hulladékok feltartja, melyet aztán vedreikkel merítik és csolnakokba teszik. E maradvány különben nem megy kárba; az ipar még azt is értékesíteni tudja. Láttam egy csolnakot, melyben minden lehető megnevezhetetlen dolog volt

„KELET” TÁRCZÁJA.

Két erkély-szobácska.

Regény, két kötetben.
 Írta: Flygaré-Carlén Emilia.

Második kötet.

XXII.

(Folytatás.)

Már most kölcsönöznöd kell, bár mily lealázó legyen is az reánk nézve.

— Miféle lealázó! — De kapni bajos a pénzt, mert már annyit kértem kölcsön, hogy azt sem tudom kihez forduljak most!

— S ez a kölcsön vett pénz? — sahajta Mária Lujza.

— Csupa benső rokonszenvből a többiekhez csatlakozott.

— És már most mi a legborzasztóbb zavarban vagyunk! Az istenért mit fogunk tenni?

— Hja! gondolj ki valamit te is, ha tudsz — ez máltöbb lenne egy nőhöz, mint oly dolog felett panaszkodni, min már változtatni nem lehet.

Mária Lujza hallgatott egy perczig, s akkor csendesesen, mintha minden szót megfontolva ejtene ki, így szóla.

— Ha te szentül megígérnéd, hogy holnap azonnal elutazok. —

— No mi az? Kérdé Wallden élénk figyelemmel, s egy nyomon levő eb hangjával s tekintetével.

— Akkor — de csak is azon esetben — van még néhány félretett fillérem, melyet szerencsére valamely előre nem látott baj esetére tartottam fenn.

hérnek Udvarhelyszékbe inálvált helységeir, egy szintén F.-Fehérek és Küküllőmegyének mindazon helységeit, melyek a N.-Küküllő mentén és oldal-völgyeiben fekszenek le egész Segesvárig.

Nyolczadik kerület: Háromszékből, Brassó vidékéből, Felsőfehérmegye egy részéből, Brassóval mint székhellyel volna alakítandó. Azonban Fogaras vidékének azon részét, melyet a „Lloyd” ide ileszt, nem csoportosítanók ide.

Értettük a „Hon”-ból, hogy vannak, kik eből székelkedést faragva, nagy lármát fognak üt- ni, de mi meg vagyunk győződve, hogy e kérdésben csak hajánál fogva lehet belevonni a nemzetiségi kérdést.

Kilenczadik kerületet alkothatnák Fogaras vi- déke, Kóhalom, N.-Sink, Segesvárszékek és Felső- fejérnek egy része.

Megvalljuk őszintén, hogy hazánk ezen vidé- két melyből ezen kerület alakulna, nem ismerjük eléggé arra, hogy megnyugvással ki tudnók jelezni a székhelyet.

Végre tizedik kerület alakíthatatna, Szében, Szászsebes, Szerdahely, Ujegyház, Medgyesszékek- ből és Felső-Fejérmegye beszélgek részeitől.

A „Lloyd”-ban ide van téve Szászvárosszék is, de mi ezt fekvésénél fogva Hunyadmegyéhez cso- portosítottuk.

Meg vagyunk győződve, miszerint ez a kérdés még sok port fog felverni, míg megoldhatók; bizs- szük, hogy igazságokra bá anyagot fog szolgáltatni; arról is meg vagyunk győződve, hogy lesznek, kik a torony- s más érdekeknek alá fogják rendelni a köz- igazgatás érdekeit; de másfelől arról is meg vagyunk győződve, hogy a közigazgatás érdekében csak ak- kor oldhatjuk meg, ha nem rettentünk vissza az aka- dályoktól.

S- zért üdvözljük mi a ministeriumot ezen, a mindenesetre gyökeres reform terén, melyre lépett. Elmondtuk nézeteinket, igen természetesen, azok merőben magánérzetek. Nem sugallta azokat sem torony- sem más érdek, nem volt módunk ma- gunkat sem alulról, sem felülről informáltatni, in- spiráltatni s a corteskedés vágya sem bánt.

Ennélfogva az elmondottakra nézve nem mond- hatunk egyebet, mint azt: „Valeant quantum valere possunt.”

A marosvásárhelyi gyepről.

Maros-Vásárhely, oct. 6.

A pálya tehát nálunk is megnyitott s bár még csak a kezdet legelején állunk, el kell ismernünk, hogy már e kezdet is sokat ígér s kivált a néző kö- zönség részéről minden várakozást felülmutat, elany- nyira, hogy a kolozsvári gyeprig szemekkel te- kinthet ide, a Maros partjára.

A marosvásárhelyi lovar-egylet csak az imént alakulva, mondhatni még első gyerek-czipőjét sem koptatá el. Néhány tűzvérű fiatalnak eszébe jutott, hogy a high life e kissé caviar-szerű sportját itt is meg kellene honosítani s a gondolatot nyomon kö- veté a tett.

A kezdet nehézségeit ugyan magán hordá e legelső nap. Maga a pálya egy felszikkadt aszfalt- ról, mely nedves időben szikály, szárazon pedig felettébb kemény s megrepesztett talaj — egyik esetben sem a legkedvezőbb alap a futó méltóságok lábainak. A nézők számára összetakolt deszkázat is legfeljebb ha nevét hordhatá a néző-térnek, honnan csak ágaskod- va és kapaszkodva tekinthetni át a pályának legfő- ebb a felét.

De mindegy; a kíváncsiság meg érdek; a lá- tási és látatási vágy oly közönséget vonzott a med- gyesfalvi határ szélére, hogy Kolozsvár két verseny alkalomával sem lát ennyit együtt. Diszes nézősereg, főnri fogatok, urasági kocsi, polgári járművek, bér- kocsi, löcske szekerek egész raja lepte el a tért s kivált b. Radák Ádám és neje, gr. Haller, gr. Te- leki a verseny téren kívül is pompát fejtettek ki lo- vaikkal.

De térjünk már a versenyre.

Négy futásunk volt. A város 25 aranyos díja; a 300 frtos akadály-verseny a (lovar-egylettől); a földesek verseny (első 10 25 tallér, második 15 frt és a hölgyek díja, egy díszművű löfegyverért.

A versenyzők között láttuk, hogy b. Wesselé- nyi Béla lovat is szerepelnek s így talán mondanunk sem kell, hogy a diadal, az egész nap fényes dia- dala ezeket illeté. A kolozsvári futtatásokon nem le- hetének jelen s így nem tudhatjuk, hogy a báró lo- vaiknak ott szerzett bokros babérai könnyen, avagy nehezen omoltak-e a hősk halántékaira, de itt — bár erő versenyfarsnak álltak oldaluknál, a győze- lem, ahhoz képest, elég könnyen jutott osztályré- szükbe.

Az első futás a város díjért történt; négy 10 volt nevezve de csak három futott; gr. Teleki Géza Szép juhásza, gr. Lázár Vincze Feruhillje és Wesse- lényi Béla Etelkájá. Előbb a Szép juhász vezetett, majd Feruhill tört előre, de Etelkasoha sem engedé társ- sáit sokkal maga elébe. Utóbb azonban már-már Feruhill látszott nyertesnek, de a pálya utolsó ne- gyedében elvesztve snlyát, becsapott a középkörbe s Etelka majdnem egy lóhosszal győzött.

A nap főérdekét a második futás nyújtá. Ne- vezés hat történt az akadály-versenyre, de csak há- rem indult: gr. Lázár Vincze Cypris, b. Wesselényi Béla Magnoliája és ifj. b. Bálint József Cócancja, ez utóbbi is azonban épen csak indult a szabályok szerint, néhány lépés után azonban visszavonult a versenyből. Magnolia mindjárt az első akadálynál ki- csapott s Cypris gyönyörű ugrással jóval megelőzte társát. De bár szökésben messze fölötté áll is Cypris Magnoliának, ez gyorsaságban oly hasonlíthatatlannul felülmulja, hogy a pályába visszatérítve is a kitérés és visszatérítést háromszor ismételve is, mind- annyiszer fényesen egyőzte le a támadt közt. Cypris az utolsó akadálynál szép erőfeszítéssel megint elő- re tört s két egész lóhosszal volt elől, de épen ez volt veszte, mert Magnolia az oszlophoz már nagyon közel ismét kitérőben volt, de Cypris utjában állván a két ló összeütközött s a carambol eszére téríté Magnoliát, úgy, hogy nyilsebességgel sietett a cél- nak a majdnem egy lóhosszal győzött.

A harmadik futás a földeseké volt. Csak négy versenyző állt ki, ezek közül is egy fele uton el- maradt. Jó darabig egy bérkocsi vezetett, de utóbb, elvesztvén ostarát, a biztatóból kilygott s így a második egy medgyesfalvi igás, vált elsővé, a bér- kocsi pedig a nézőség hangos derültsége közt, csak másodiknak ért be.

A negyedik s utolsó futás a hölgyek díjért volt. Előre három ló volt nevezve, gr. Teleki Géza Bezzegje, gr. Bethlen Domokos Pirkája. gr. Lázár Vincze Kingje; az oszlopnál neveztek még b. Wesse- lényi Béla Etelkáját, egy honvéd huszár Jeddi Sán- dor barnáját s egy hatodikot is, de nevét nem tud- hatók meg. A futás elég szép és érdekes volt, de Etelka itt sem engedé másnak a pálmát.

És így minden elenyehető díj a b. Wesselé- nyi Bélaé lón, mert bár az akadály-versenyenl egy percnyi vita támadt Cypris és Magnolia iránt, az ítélet ennek javára dőlt.

A nyertes már tegnap este távozott városunk- ból, mert mint hallászik, a debreczeni gyepré s való- szinűleg babérok után siet.

A napot a négyelet lóversenyi-bálya rekeszté be, melyben bár nem nagy számu, de válogatott kö- zönség vett részt. A mulatság, mely iránt a váro- siak majdnem általános közönyt tanúsítanak, hajnal- ban ért véget.

Ime a vásárhelyi gyep első napjának története. — h. — y.

Bécsi világkiállítás.

A kiállítás vezetőinek technikai munkássága felől ép oly különbözők az ítéletek, mint commer- ciális és közgazdasági képessége felől. E körülmé- nyek közt nagy érdekességgel bír egy szakférfi vé- leménye, a ki csakis azért lón Bécsbe küldve, hogy a kiállítás ama három ágát tanulmányozza.

A philadelphiai „Park-Commissioners” in- ditványára azon célból küldtek egy építés-mérnököt Bécsbe, hogy egyfelől a kiállításhoz tartozó park- ültetményeivel a praternek megismerkedjék, másfelől pedig, hogy mindazon statisztikai adatokat egybe- gyűjtse, a melyek az 1876-ban tartandó amerikai kiállítás e ököszítő bizottságának hasznára lehetnek. E szakférfi eddigi tapasztalatairól már közzétett egy terjedelmes jelentést, a melyből a „Philadelphia De- mokrat” következő kivonatot közöl:

Az áru forgalom kezdetben és végén, vala- mint a személy forgalom és a szállítási esz- közök Bécsben hiányosak és tetemes javításokat szükselegelnek.

A fekvés helyi művészi tekintetben felette kedvezőtlen, mert a talaj tökéletesen lapos és a kör- nyező park fenntartása miatt az egész épületnek át- tekintése csak közvetlen közelben lehetséges, tehát tökéletlen.

Ezért fölösleges pazarlásnak tartom az épület külső architekturai díszítvényeit, a melyeket csupán a tervrajzon, de a természetben nem lehet szemlél- ni, tehát merőben elvesztik hatásukat.

A program, azaz az összes kiállítás osztályo- zása képezi a siker alapját, nem értem a pénzbeli sikert, hanem a szellemi. Főfeltét, hogy a nép, az összes tömeg előtt érthető legyen, hogy a látogatót képessé tegye, magának egyénileg fogalmat alkot- hatni a haladás fokáról; olyannak kell lennie, hogy a kiállításnak a legmagasb művelődési intézet bé- lyegét kölcsönözze s azt vásárok sat. fölött magasra emelje. Csak úgy igazolvák s eleve megfizetvék egy nemzet illetén költségei és fáradságai, ha minden látogató tapasztalatokban gazdagultán távozik a ki- állításból.

Ennek következtében tehát gyakorlati beosztásje- kintésnek, a párisi 1867-ikiállítás minden más tár- lat felett áll s ámbár nem volt minden hiány nél- küll, még is nagyon felülmulja a bécsi nagy chaszt, Elvnek kell uralkodnia: vagy a nemzetiség elvének vagy az ipar különféle nevei szerint való beosztás elvének. — E programon alapul aztán az építés és a mérnök munkája. Igyekeznie kell, hogy az alaptervet a programhoz alkalmazza s a részlete- ket egy összhangzó nagy egygyé olvassza. A főépít- mény, birjon mindenesetre az anyag, az idő, a kivi- tel és a költséghez képest a vállalatnak megfelelő

jelleggel; hanem téves annyira menni, hogy az épít- mény legyen fő-, a kiállítás pedig csak mellék- dolog.

Miután a szemléltető már a tárgyak sokfélesé- ge farsztól, másfelől pedig a gyakori ismétlődés unalmasan hat, sürgető szükség az építménynek azon jóhatású változatoságot adni, a mely mindig üdítő- leg hat a lélekre, vagy pedig oly pontokat kell te- remteni, a melyek részint nagyszerűségük, részint méltóságuk és nyugodtságuk által elevenítőleg és jó- tékonyan hatnak ránk. Egy csaknem egy mértföld hosszú épület ezt soha sem képes eszközölni s egy circus- vagy sátoralakú kő ponti építmény, teletömve tarka vegyületben mindenféle termékkel, hasonlólag nem felel meg a várakozásnak.

A gép- és műcsarnok különválasztását nem tartom helyesnek, valamint a bécsi gépcarnok végtelen hosszu, egyenes vonalú alakját sem.

A mű-csarnok legsikerültebb része az egész vállalatnak.

A földműveléssel oly mostohán bánni, mint Bécsben, értetlenségtől csekélylést áru el oly or- szágban, hol épen e művelési nem az állam mentője és fenntartója.

A környezetnek összhangoznia kell az épít- ményével s itt van a kertművészeknek alkalom nyujt- va a legszebb fényben mutatni be művészetüket. Egy falu építését, mely országos vásárra emlékeztet, az egész építmény körül, gyermekesnek és időtelennek tartom, ámbár nem vagyok ellene, ily épületeket önálló kiállítási tárgyakul, bizonyos helyen összehal- mozni. Ugy, a mint ezek Bécsben állnak, csak az öszbenyomást zavarják, a nélkül, hogy jót vagy kel- lemet idézzenek elő.

A rotunda építéséről, a mely remélhetőleg ily ezéla soha többé utánzásra nem találand, máskor.

B.

Külföldi szemle.

Kolozsvár, oct. 7.

Gambetta közelebb Périgneuxben tartóko- dott s ott a republikánusokkal Franciaország hely- zetéről értekezett. Ez alkalommal a város hatósága egy bankettet rendezett az ünnepelt férfin tiszteletére s Gambetta nem szalasztá el az alkalmat, hogy ez- uttali is egy lelkes beszéddel tegye nevezetessé ottá- ni tartózkodását. Gambetta a périgneuxi bankettben következő beszédet tartott:

„Uraim! Önök jól emlékeznek még amaz idő- re, melyben az ország elhagyatva, elárulva azok ál- tal, a kik husz év alatt nem vezetői, hanem kizsák- mányolói voltak, a végtelen szerencsétlenségek kö- zepette nem lehetett sem rendes hadserget, sem pénzügyet, sem adminisztrációt, sem diplomáciát ta- lálni. Minden összeomlott egyszerre és a császári banda visszahúzódván, Franciaország meztelenül, le- bilincselve és földre sújtva, kénytelen volt tűrni az idegenek bántalmát és gyalázatát. De Franciaország ujra felemelkedett a köztársaság segítségével. (Igaz, ugy van!) És uraim, én soha sem fogom megenged- ni tiltakozás nélkül azon állítást, hogy az országban hiányzott a hazafiság. Nem, nem hiányzott a haza- fiság egy órában sem, — a capituláció és bukástól kezdve az ország adott mindent: embert, pénzt és anyagi segélyt. Az ország ezt mondotta: „Im itt vannak eszközök — használatok fel” — és azok fel is használtattak. Hogy még is a győzelem nem kárpótolta a törekvéseket és áldozatokat, ez onnan van — ki kell mondanom — mert voltak emberek és politikai pártok, melyek mindent enerváltak és meggátoltak, inkább akarván a capitulációt, a bukást és a haza lealáztatását, minthogy lemondjanak egyéni érdekeik és vágyaikról (Hosszantartó he- lyeslés.)

Szóltam uraim e fájdalmas tényekről, melye- ket úgy hazánk mint az egész világ ismer, azért, mert constánál akarom a következő tényeket: a nép- nem hagyta el önmagát, nemzetünk felécsudott, föl- emelkedett még a legnagyobb csapások alól is, hogy hallatlan erőfeszítések tettek az invasio meggátlá- sára, oly erőfeszítések, melyeket kisebbitnek itthon, de melyeket bámul az egész világ. (Nagyon helyes, nagyon helyes. Tetszés.) Mindezeket, jó lesz, ha Franciaország soha sem feleli.

E szomorú emlékeknek, polgárok, meg van di- csó oldaluk is: távol van tőlem a gondolat, hogy azt egyik, vagy másik párt előnyére irjam fel. Mert egész Franciaország volt az, mely fölemelkedett egyedül ó hozzá intéztetett a felhívás és egyedül ó maga felett reá. Nem mi vagyunk azok, ez jól meg- jegyzendő, a kik valaha különbséget tettünk ama zászlók színei között, melyek az ellenség ellen vo- nultak; ily istentelen gondolat soha sem fogamzott meg agyamban. (Élénk tetszésnyilatkozatok.) Ezéat uraim, mélyen sajnálom, hazám becsülete és jóhírne- ve érdekében midőn látom, hogy a republikánusok között, kik Franciaországának szolgáltak, bizonyos féltékeny és irigy érzékenykedés harapódzott el, melynek tanubizonyosságait mi is látjuk.

Uraim, azon veszteségek után, melyeket szen- vedtünk és melyeket most helyre kell hoznunk, egy érzellem kell hogy lelkesítsen mindnyájunkat és ez a hazaszeretet érzete; és ha én tudtam volna, hogy e banketten való jelenlétem, melyre önök engemet meghívtak, okai fog szolgálni arra, hogy elmarad- ja

nak innét azok, a kik becsülettel szolgáltak a fran- czia lohogót, soha sem capituláltak, soha sem ad- tak fel semmit (kitörő lelkes helyeslések és tetszé- sek): — mondom, ha ezt tudtam volna, hogy elma- radnak a franczia vitézség képviselői én miattam e helyről: nem jöttem volna ide. (Mély meghatottság.) Igen, mert bármennyire örülök is, hogy testvérike- zet szoríthatok az itt egybegyűlt demokráciával, melynek minden törekvésemet és eszemet szolgálá- tába adtam; nem jöttem volna ide, mert van vala- mi, a mi előttem az önvesszély felett áll és ez azok- nak állása, szerepe és hivatala, kik a franczia hő- siességet képviselik szemben az idegennel. (Átala- nos helyeslés — taps.)

Rágalmazók azok, a kik másként értelmez- nek szavaimat, mint a hogy azok mondvá voltak. Én ezeket nem mondom kétszínű pártérdekből, ha- nem azért, mert van valami, a mi felette áll a köz- társaságnak; és ez Franciaország, Franciaország függetlensége. (Élénk tetszés.) Franciaország reám nézve ezt jelenti: gondolat szabadság, haladás, igaz- ság, köztársaság: mindezt jelenti Franciaország. És épen ezért nincs és nem lehet semmi, a mi Fran- cziaország felett áll! (Hosszas tetszésnyilatkozatok.)

NAPI HIRIEK.

Kolozsvár, október 7. 1878.

— Fogarassy Mihály erdélyi püspök váro- sunkba érkezett s ma délelőtt a r. c. igazgatóta- nács gyűlésében részt vett.

— A „Kolozsvári „Dalkör” buzgó karnagya, Hahn Márton pár héti szabadságidőre távozása foly- tán félbeszakította a dalkör helyiségébe tartatni szo- kott próbagyakorlatait.

— A színházban tegnap Flottow régi, de kedves dallamaiért mindig új „Mártha”-a adatot t A közönség, mely oly hosszú idő óta nélkülözötte az operát, iehetőleg megtöltötte a színházat s megelé- gedésének sokszoros tapsban adott kifejezést. Gerecsné (Mártha) szép csengő hangjával nagy ha- tást idézett elő; Dékány Róza (Julia, Nancy) a nép- dalokban nagyobb mester, de azért itt sem kúntár s a duettekben előnyösen tűnt ki. Kápolnai (Lyonel) tenor hangja ugy látszik elég erőteljes, játéka nem áru el ugyan nagy gyakorlottságot, de a mennyire szakképzettség hiányában mi megítélhetjük, színházunk hasznavehető tagot nyert benne, ki első fel- lépésével is szép reményekre jogosít. Tóthfalusi, Mar- czel az előadás sikerét csak emelték, s meg kell val- lanunk, hogy a szerény igény, mit mi kolozsváriak az arannyal halmozott művészet jelen korában az opera iránt formálhatunk, a tegnapi előadással teljesen ki lehet elégtíve.

— A kolozsvári kir. tudomány egyetemen a 1878-ik tanév ünnepélyes megnyitása folyó október hó 12-ére, mint ezen kir. tud. egyetemet megalapító törvény szentesítése napjának évfordulójár, délelőtti 11 órára lévén kitűzve, erre az egyetemi tanács az egyetemi polgárságot és az érdeklődő t. cz. közönsé- get tisztelettel meghívja. Az ünnepély következő rendben fog megtartatni: 1.) A lelépő nagyságos rector Berde Áron ur számoló beszéde a lefolyt 1878-iki tanévről. 2.) Az 1878-ik tanévre választott nagy- ságos Rector, Dr. Schulek Vilmos ur programm be- széde. — 3.) Orvoskari Dékán nagyságos Dr. Török Aurél ur élettani értekezése. — Az ünnepély helyi- sége a Lyceum nagy terme. — Az egyetemi tanács f. október 1-én tartott üléséből. Kolozsvárt 1878. október 2-án. Dr. Schulek, e. i. rector.

— Hajdu a harangöntéshez. A kolozsvári nemzeti színházhoz a megnyitott téli saison elején egy vadász-kürtöst szerződtettek a pesti nemzeti színház- tól a második vadász-kürtös állomásra. Az elsőnek helye azonban maiglan sinca betűtve. Hogy a házag annál kirívóbb ne legyen, most az újonnan szerződ- tetett taggal fuvatják a primót. Képzeltető milyen fényes eredménnyel. Színházi intendaturának valóban okosan tenné, ha az orchesterben ez annyira fontos hely betöltését nem halogatná sokáig.

— A brassóvidéki néptanító-egylet ez évi közgyűlését Brassóban a magyar kaszinó helyiségé- ben e hó 9-ik és 10-ik napján fogja megtartani.

— Szent Ágotáról Pfolz Károly plebános brassói r. c. gymnasiumi tanárrá nevezetett ki.

— Deák Sándor ev. ref. tanító Hosszufalu- ban a felső népiskolához ének-tanítónak nevezetett ki.

— A hoszufalusi iparirányu állami felsőbb népiskolában a tanítás folyó év október 1-én vette kezdetét a „güzmalom” helyiségében berendezett tan- termekben.

— A szász nemzeti egyetem folyó évi nov. hó közepére össze fog hivatalni.

— Iskolai értesítés. A bethleni állami el- mi népiskolában az 1878-ik iskolai évre a tankö- teles fiu- és leány gyermekek beiratása és felvétele, az ideiglenes tanhelyiségben, mlgos gr. Bethlen Sán- dor ur udvarában folyó év oct. hó 9-ik napjától 12-ig — az iskola megnyitása pedig s az előadások megkezdése ezen hó 13-án d. előtt 9 órakor fog megtörténni. Miről azzal a hozzázással van szer- rencsém értesíteni az érdeklődő közönséget, külö- nösen a bethlen-vidéki szülőkét, hogy ez iskolában sem tandíj sem beiratási díj nem fizettetik — itten minden gyermek

Orvosi jelentés.

Gyógymódom szerint mint bécsi orvostudor 17 évi Praxis és Keleten szerzett tapasztalásaim után gyökeresen és gyorsan gyógyítok, ép nyílt friss mint idült régi titkos nemző ragályos betegségeket, constitutionális Syphilit összekezdve a vér és belső szervek bántalmaival, Syphilitet, vizelet, húgyvesztés, bajokat, fehérfolyást, férfinagyengeséget, fekélyeket, mindennemű bőr-betegségeket és daganatokat. (393) (1-1)

Díjazott levelekre rendelés és gyógyszer küldetik.

Rendel a „Nemzeti Szállodában” délelőtt 10—12. délután 3—6 óráig.
DOCTOR ELIAS.

VICTORIA

biztosító társaság Kolozsvárt elfogad
életbiztosítási

ajánlatokat minden módozatokban:

Díjai a lehető legelőcsőbbek és biztosítottjait, az életbiztosítási osztály összes nyereségeinek **ötven százalékában**, azaz, annak felében részesíti, díjfelvételi összegeik arányában. Ezen nyeresémény részvételét folytán, az 1871-ben biztosítottak, már 1872-ki díjaik **kilencz százalékát** visszakapták, és bizton remelhető, hogy ezen nyereséményrész évről évre emelkedik.

Kiválóan figyelemre méltók a **biztosított eredmény-nyel megnyitott túlélési csoportok**, melyekbe beállítás által mindenki, már életében, szép összegeket biztosíthat maga, vagy gyermekei részére

A most országsszerte terjedő cholera járvány, különös indokul szolgál szülőknök, férjeknek sat. hátra maradandóikról előre gondoskodni.

Bővebb tájékozással, utasítással sat. szolgálnak a társasági felügyelők és ügynökök.

A VICTORIA biztosító társaság igazgatósága Kolozsvárt.

Legujabban megjelentek és

Stein János könyvkereskedésében Kolozsvárt kaphatók:

A jövő század regénye.

Irta Jókai Mór. Öt kötet. Ára az öt kötetnek 5 frt.

G I D

Tragédia öt felvonásban. Irta Corneille Péter. Fordította Greguss Ágoston. Kiadja a Kisfaludy-Társaság. Ára 60 kr.

Az elmés nemes

Don Quisotte de la Mancha.

Irta Miguel de Cervantes Saavedra. Spanyolból fordította s bevezette György Vilmos. Kiadja a Kisfaludy-Társaság. Első kötet. (A bevezetés s az első rész első fele.) Ára 2 frt 80 kr.

GALILÉI.

Dráma három felvonásban. Irta Ponsard Ferencz. Fordította Paulay Ede. Kiadja a Kisfaludy-Társaság. Ára 60 kr.

A népiskolai közoktatás tárgyában 1868-dik év óta kiadott törvények és m. kir. miniszteri rendeletek gyűjteménye.

Ára 40 kr.

1873-dik évi országgyűlési törvényczikkek.

Második füzet. XX — XXII. Zsebkiadás. Ára 60 kr.

Nyolczadrét kiadás. Ára 50 kr.

Az irálytan kézikönyve, kereskedők, gyárosok és iparosok számára.

A gyakorlati életbe lépők és kereskedelmi iskolások használatára alkalmazva. Elméleti és gyakorlati útmutatás kereskedői fogalmazványok szerkesztésére és az azokra vonatkozó magyar törvények és rendeletek fölemlítésével, s egy függelékkel a váltóüzletekről. Irta Karner János.

A Conlegner Károly tanár átnézte, második német kiadás után. Magyarra fordította és átdolgozta Gyulai Béla. Ára 2 frt.

Három királyné.

Regényes korrajz. Két kötetben. Irta a „Picciola” szerzője Saintiné B. X. Fordította Csukássi József. Ára a két kötetnek 1 frt 60 kr.

Az anyagyilkos.

Francia regény. Irta Belot A. és Dautin Gy. I—III. kötet. Ára 3 frt 60 kr.

A magyarnyelv szótára.

A magyar tudományos Akadémia megbízásából készítették, Czuczor Gergely és Fogarassy János. 28 füzet: Utálatosan — Vértörvény.

A drámai középfajok elmélete.

A Kisfaludy Társaság által jutalmazott pályamunka. Irta Névy László. Ára 80 kr.

Irodai fali naptár 1874. évre.

Rom. katolikus és protestáns, görög-országi és izraelita naptárral, bélyegilleték táblákkal, s a királyhágón inneni rész törvényszékei s járásbírószékei táblázatos kimutatásával.

Különös tekintettel hivatali használatra. Ára 30 kr. Postán küldve 35 kr.

Magyar kézmű-iparosok Képes naptára az 1874-dik évre.

Szerkeszti Csukássi József. Első év folyam. Számos fametszvényvel. Ára 50 kr.

Az Athenaeum Kis képes naptára az 1874-dik évre.

Szerkeszti Sárkány János Ferencz. Negyedik évi folyam. Számos remek metszvényvel. Ára 50 kr.

Szerelmesek Naptára 1874. Mulattató képes tartalommal. Szerkeszti Don Juan Nro 2. Ára 80 kr.

Dr. Joh. Nep. Vogl's Volks-Kalender für das Jahr 1874. Dreissigster Jahrgang. Preis 65 nkr.

Fromme's Oesterreichischer Medizinal-Kalender. Neunundzwanzigster Jahrgang 1874 Herausgegeben von Dr. Josef Nader. Preis 1 fl. 60 kr.

Ugyan csak

Stein János kereskedésében kaphatók:

ROBIN HOOD.

Irta James György, fordította Petőfi Sándor.

Ára füzve 1 frt 50 kr.

Kötve 2 frt 20 kr.

Egy tör története.

Regény. Oettinger után fordította Balázs Frigyes.

Ára 1 frt 20 kr.

BESZÉLYEK.

német, francia és angol eredeti után fordították többen. Ára 1 frt.

Huszonöt év után.

Tóth Kálmán válogatott költeményei. 2 kötet. Pompás díszkötésben.

Ára 3 frt 20 kr.

Egy kép a forradalomból.

Elbeszélés. Irta Bolgár Kálmán. Ára 1 frt.

Szabályrendelet

az 1871. évi XVIII. t. cz. 74 és 75 §§. értelmében

a közjegyzői hivatal

ellátására előírt képesség beigazolása végett megkívántató szigorlat tárgyai és megtartási módja iránt. (Lenyomat a „Budapesti Közlönyből.”) Ára 10 kr. Postán küldve 12 kr.

Hirdetés.

A kolozsvári cs. kir. Remont Assent Comission közölni teszi, hogy lovassági remontákat vásárol.

A lovaknak 14 markos és 3 hüvelyk magasságuknak kell lenni legalább is, és 4½ éveseknek.

A lovak minősége fog határozni az árakban, tekintettel a jóságra, nemes-ségre és nagyságra, 200 frtól 280 frtig o. é. (394) (1—3)

Tiszti lovak 325 frttal fizettetnek. A felvétel tart naponta. Iroda: bel-magyarutca 44 sz.

ALEXANDROVICZ, cs. kir. őrnagy és elnök.

A bécsi világtárlat látása mesés meglepetést nyújt. A jelenkor ez egyetlen nagyszerűségének

(292)

Erdélyben

a legnagyobb úti- kellék gyári raktár
Csapó Sándornál Kolozsvárt.

u. m.

500 darab úti faláda osztályzattal és a nélkül	4 frt. 80—20 frtig.
1000 darab útibőrönd	2 frt 80 krtól, 40 forintig.
500 „ kézi táská	80 krtól, 5 frtig.
300 „ úti táská	1 frt 50 krtól, 10 frtig.
60 „ felszerelt úti készlet	5 frtől, 40 frtig.
500 „ szivar- és pénztárca, zsebbevaló és oldalt függő	30 krtól, 5 frtig.
300 „ zsebbeli gyufatartó	10 krtól, 2 frtig.
5000 „ zsebkés	20 krtól, 8 frtig.
3000 „ sétatálcza	30 krtól, 10 frtig.
500 „ eső- és napernyő	1 frt 10 krtól, 15 frtig.

50 darab gummi-köpeny	10 frtől, 24 frtig.
500 „ szürke szemüveg és czvikker	1 frtől, 2 frt 50 krig.
5000 „ fog- és körömkefe	10 krtól, 3 frtig.
2000 „ ruha- és hajkefe	50 krtól, 3 frtig.
5000 „ mindentéle fésű	10 krtól, 1 frtig.
2000 „ fürdő és közöns. viselő kalap	60 krtól, 4 frtig.
200 „ oldaltáská, nők- és férfiak számára	2 frtől, 10 frtig.
100 „ biztonsági úti pálcza	1 frt 50 krtól, 5 frtig.
100 „ Revolver	8 frtől, 30 frtig.

Legdúsabb választék mindenféle közönséges legfinomabb illatszerekből, szappanyokból, hajkenőcsökből, fogporokból és pépekből.

5000 pár férfi, női- és gyermek czipők.

minden szombat és szerdán indulni a reggeli vonattal és 30 napra érvényes jegyet válthatni

Nyomatott Stein János m. k. egyetemi nyomdász betűivel Kolozsvárt.